

Doel van auteursrecht*

Marco van Hulten

28 januari 2012[†]

1 Inleiding

Auteursrecht moet significant hervormd worden, maar veel mensen zijn het daar niet of slechts deels mee eens. Dat komt omdat er misconcepties zijn over auteursrecht, waarop misleide standpunten zijn gebaseerd. In dit betoog probeer ik drie misverstanden op te helderen. Op de eerste plaats wordt schending van auteursrecht meestal *piraterij* genoemd. Deze term vertroebelt wat precies bedoeld wordt met schending van auteursrecht. Ten tweede moet duidelijk worden *waarom* en *voor wie* auteursrecht is uitgevonden. Auteursrecht is namelijk niet bedoeld ten bate van de auteur of de uitgeverij, maar ten bate van het publiek. Op de derde plaats denken veel mensen dat uitgeverijen nodig zijn voor een goede *kwaliteitsselectie*. Er zijn echter goede methoden te bedenken die kwaliteitsselectie in stand houden en bovendien veel democratischer zijn. Na een bespreking van de te hanteren definities worden deze drie onderwerpen uiteengezet.

In dit essay wordt de term *auteursrecht* (Engels: *copyright*) gebruikt voor werken van kunst en wetenschap. Hieronder vallen in ieder geval geschreven werken, muziek, film en broncode van programmatuur. Het woord ‘auteur’ wordt gebruikt voor schrijvers van al deze soorten werken, voor originele en afgeleide werken. Voor ‘uitgeverij’ kan behalve een uitgeverij van boeken of tijdschriften ook ‘platenmaatschappij’ of ‘filmstudio’ worden gelezen. De term *intellectueel eigendom* wordt gemeen. Dit is een overkoepelende term voor ten-

minste auteursrecht, octrooirecht en handelsnaamrecht. Deze hebben niets met elkaar te maken, behalve dat ze vaak onder het kopje ‘intellectueel eigendom’ worden gegooid. Dit essay gaat alleen over auteursrecht. Als het bijv. over auteursrecht gaat, betreft dit bovendien geen ‘eigendom’ in klassieke zin. *Spullen* kunnen eigendom van personen zijn; *informatie* hoort vrij te zijn en is nooit eigendom.

2 Kern

2.1 Piraterij

Als je een schip aanvalt en deze plundert, ben je een piraat. Het schenden van auteursrecht wordt dus vergeleken met diefstal en moord. In de loop van tijd hebben organisaties zoals de *Piratenpartij*¹ deze term overgenomen. *Piraat* is een geuzennaam, zodanig ingeburgerd dat het veelal als homoniem wordt gebruikt.

Als ik aan een goed muziekalbum heb verkregen en ik wil dit delen met wat andere mensen, kan dat door een kopie te maken voor iemand (mits niet beperkt door DRM). Ik kan het anderen ook makkelijk maken en het beschikbaar stellen op het internet. Als ik een interessant boek lees en ik heb dat toevallig (ook) in elektronisch formaat, zet ik dat op het internet. Waarom doe ik dat? Omdat ik wil dat ook anderen de mogelijkheid hebben dat te lezen. Dit is een sociale overweging. Natuurlijk is er niets op tegen om de auteur een bijdrage te geven, maar dit moet niet disproportioneel de uitgeverijen spekken. Hiernaast moet de gebruiker

---

*Dit werk is gepubliceerd onder *Creative Commons Naamsvermelding-GelijkDelen 2.0* (CC BY-SA).

[†]Versie 1.1. Op 30 januari heb ik enige zaken verhelderd.

---

¹<http://www.piratenpartij.nl/home>

altijd het recht hebben het werk te gebruiken zonder restricties, waardoor hij of zij er bijv. een kopie van kan maken of het af kan spelen met vrije programmatuur. Hoe kan zo iets met een positief sociaal doel, als het delen van culturele werken, een misdrijf zijn?

2.2 Doel van auteursrecht

Als mensen over auteursrecht praten, doen ze alsof er een compromis moet worden gesloten tussen het publiek en de auteur (en/of uitgever) waarbij de belangen van beide partijen gelijkwaardig moeten worden afgewogen. Auteursrecht is echter bedoeld ten bate van het publiek. Auteursrecht is niet bedoeld als natuurlijk recht van de auteur, maar ter bevordering van de promotie van de ontwikkeling van kunst en wetenschap.²

Het oorspronkelijke auteursrecht is een koopje voor de gemeenschap. Er is afgesproken dat voor een beperkte tijd de auteur volledige rechten heeft over het werk (of de uitgeverij als er een deel van deze rechten zijn overgedragen). Dit is bedoeld de auteur te stimuleren meer van dit soort werken te maken, waar het publiek weer profijt van heeft. Het publiek geeft voor een zekere termijn bepaalde rechten op, zodat de maker dit kan uitbuiten. Dit geeft de maker een motivatie meer materiaal te maken.

Na een bepaalde tijd, zeg vijf jaar, kan er over het algemeen erg weinig voordeel uit het auteursrecht door de auteur worden gehaald. Een langere tijd van auteursrecht is dan meestal ook geen voordeel voor de auteur. In de gevallen dat het werk zo populair is dat langer dan vijf jaar een voordeel van de auteur is, heeft de auteur al lang en breed de nodige financiële stimulans ontvangen om meer werken te produceren. Belangrijker is dat een langere tijd in het nadeel van het publiek is. Het werk kan dan niet gebruikt worden om nieuwe werken mee te maken (remix). Daarom moet auteursrecht van korte duur zijn, zeker niet meer dan vijf jaar.

---

²Zo staat bijv. in de grondwet van de Verenigde Staten beschreven dat het belang van het publiek boven die van de auteur staat als deze in conflict mochten zijn.

2.3 Kwaliteitsselectie

Geregeld wordt het argument gegeven dat uitgeverijen essentieel zijn voor het publiek, gezien zij zorgen voor een kwaliteitsfilter. Bij het wegvallen de klassieke uitgeverij zou het publiek niet meer weten welk werken kwalitatief hoogstaand zijn en welke niet. Een aanname hiervoor is dat uitgeverijen kwalitatief hoogstaande werken op de markt brengen. Uitgevers hebben echter meestal als enige doel veel geld te verdienen. Dit doel is niet hetzelfde als werken afleveren die kwalitatief hoogstaand zijn (denk aan sommige boekvertalingen en Hollywood-films). Zodra een werk niet 'rendabel' is, zal het werk niet worden gepubliceerd. Dit heeft a priori niets te maken met kwaliteit.

Op het moment dat klassieke uitgeverijen niet meer als filter dienen, kan er democratischere moderatie plaatsvinden. Een belangrijk hulpmiddel hierin is het internet. Zet je boek of album of film op het internet en laat het beoordelen. Een dergelijke moderatie kan puur op basis van populariteit (denk aan *Youtube* en verhalenblogs), maar er zijn ook subtielere schema's (denk aan projecten als *Wikipedia* waarvoor objectiviteit een belangrijke rol speelt). Op deze manier is een klassieke uitgeverij niet meer nodig. De nieuwe wijze van publiceren is een feit en uitgeverijen horen zich aan te passen, door bijv. materiaal onder vrije licenties aan te bieden, of te verdwijnen.

3 Slot

Er heerst een verkeerd beeld over auteursrecht. Dit is mede tot stand gekomen door de instanties die auteursrecht absurd hebben gemaakt (perpetuum auteursrecht). Verder wordt auteursrecht te onpas gebruikt. Zo worden bijv. mensen opsluiten voor het delen van werken Auteursrecht zoals het nu bestaat is doorgeslagen en gaat voorbij aan het oorspronkelijke doel. Wij moeten ervoor zorgen dat er niet onnodig vrijheden van ons genomen worden, de vrijheden die nodig zijn om de ontwikkeling van kunst en wetenschap te bevorderen. Hiervoor is het nodig auteursrecht te hervormen.